

Menukaart 'Jongeren in Coronatijd'

Opstellers: 5.1.2e (NJI) en 5.1.2e (gemeente Amsterdam) met inbreng vanuit de Nederlandse Jongerenraad, de werkgroep Depla, het Veiligheidsberaad, VNG, diverse gemeenten, Sociaal Werk Nederland, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en jongerenwerkorganisaties.

Inleiding

Door de commissie Halsema en het Manifest van de 15 burgemeesters werd al gesignaleerd dat jongeren door de coronacrisis onevenredig hard geraakt worden, zowel sociaal, mentaal, wat betreft hun onderwijskansen en hun perspectief op werk en inkomen en hun gevoel van eigenaarschap. Sinds het verschijnen van deze adviezen is de noodzaak om het perspectief van jongeren op deze onderwerpen te versterken, zowel door korte termijn acties als het structureel versterken van de positie van jongeren, alleen maar toegenomen.

Het kabinet heeft 'jongeren' dan ook als een van de prioritaire middellange termijn thema's aangewezen. Op verzoek van VWS is in een gezamenlijke ambtelijke werkgroep van de gemeente Amsterdam en het Nederlands Jeugdinstituut en met inbreng vanuit het NJR, Veiligheidsberaad, VNG, gemeenten Breda, Dordrecht, Rotterdam en Alphen a/d Rijn deze concept 'Menukaart Jongeren in Coronatijd' opgesteld. In deze memo wordt langs 5 thema's een aantal mogelijke acties beschreven om voor jongeren de coronamaatregelen dragelijk te houden. Elke actie is, indien van toepassing, voorzien van een financiële paragraaf: wat zou het kosten om deze optie in Nederland verder te brengen? In de tabel hieronder staan de verschillende mogelijke acties genoemd, de toelichting volgt in de pagina's daar onder. Bij de vijf thema's is daarnaast beschreven waarom het zinnig is om te investeren op dat thema.

Dit traject loopt parallel aan het driewekelijkse overleg tussen wetenschappers en gemeentebestuurders, als vervolg op de werkgroep Halsema. Doel van dit overleg is om complexe sociale gevolgen van de coronacrisis aan te pakken door te kijken naar institutionele belemmeringen, lokale praktijken en wetenschappelijke inzichten. Perspectief voor de jeugd is hier ook één van de thema's. Inzichten vanuit de werkgroep Depla worden verwerkt in de menukaart.

Deze menukaart is een gespreksnotitie die bedoeld is om tot snelle besluitvorming te kunnen overgaan. In de vertaling van die besluitvorming naar concrete acties waar jongeren een positief effect van merken trekken genoemde partijen (gemeenten, jongerenorganisaties en de rijksoverheid) samen op om de verdere invulling concreet te maken. Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan voorstellen voor het versoepelen van maatregelen voor jongeren en jongvolwassenen.

Volgende stap is communicatie en kennisdeling van zinnige activiteiten, voorbeelden van invulling van de gemeentelijke rol en ervaringen van jongeren gericht op gemeenten en jongeren. Een eerste voorstel hiervoor is in deze notitie opgenomen.

Algemene principes

1. Onderstaande acties worden zoveel mogelijk door i.p.v. voor jongeren uitgevoerd, het eigenaarschap ligt waar mogelijk bij jongeren daarbij gefaciliteerd door gemeenten en andere partners. Dat wordt niet specifiek bij elke benodigde actie genoemd, maar zowel in het opstellen van deze menukaart als de verdere uitwerking daarvan zijn jongeren direct betrokken. Zie ook thema 5.

2. Het gaat om tijdelijke opties, en financiering is dan ook incidenteel. Dat laat onverlet dat Corona 'systeemfalen' blootlegt en sommige van de vraagstukken mogelijk een permanente oplossing vragen. Dat is met de kennis van nu nog niet te bepalen.
3. Voor onderstaande acties is de periode 1 december 2020 tot 1 april 2021 gehanteerd tenzij expliciet anders aangegeven.
4. Onderstaande acties betreffen in principe jongeren van 16 tot 27 tenzij expliciet anders vermeld.
5. Kosten zoals opgenomen in het kostenoverzicht gelden voor landelijke toepassing en gaan uit van het niveau van maatregelen van 13 oktober. Het gaat om een eerste financiële inschatting op basis van ervaringen uit verschillende steden die zijn doorgerekend naar landelijke aantallen jongeren in de desbetreffende leeftijdscategorie.

Thema 1: Sociale interactie en zinnige vrijetijdsbesteding	Kosten landelijke toepassing
a. Programma van zinvolle vrijetijdsbesteding na schooltijd en in de vakanties (12 tot 24)	45 - 57 miljoen
b. (Tijdelijk) ongebruikte ruimtes benutten voor activiteiten	<i>Kosten vallen onder 1a.</i>
c. Extra jongerenwerk	9 miljoen Periode: januari - juli
d. Vouchers om ideeën uit te voeren	1,5 miljoen
Thema 2: Mentale weerbaarheid en gezondheid	
a. Uitbreiding van ambulante psychologische hulp	2 miljoen
b. Ambulante psychische hulp makkelijker beschikbaar maken voor ouders van kinderen met jeugdzorg	<i>Kosten vallen onder 2a en 2c.</i>
c. Tijdelijk versterken wijkteams	2 miljoen
d. Preventieve inzet op mentale weerbaarheid en gezondheid	15 miljoen
Thema 3: Kansengelijkheid	
a. Beleid voor open houden scholen	n.v.t.
b. Het faciliteren van scholen op versterken digitaal/fysiek onderwijs	n.t.b.
c. Plekken voor (zelf-)studie en huiswerkbegeleiding	1 miljoen
d. Beleid voor openhouden Jeugdzorg (zorgcontinuïteit)	<i>PM, zie toelichting hierboven</i>
e. Aanpakken kansongelijkheid voor leeftijd 0-4	<i>PM, zie toelichting hierboven</i>
Thema 4: Bestaanszekerheid jongvolwassenen	
a. Voorkomen jeugdwerkloosheid	<i>PM. Kosten voor dit thema zijn nader te bepalen. Her en der is tijdelijke wetsaanpassing nodig, zie toelichting hieronder.</i>

b. Flexibiliteit in MBO stages	
c. Inkomenszekerheid voor jongeren	
d. Hulp bij huisvestingsproblemen vergroten	Circa 30 miljoen
Thema 5: Eigenaarschap onder jongeren	5,5 miljoen
Totaal	Circa 126 miljoen

Thema 1: Sociale Interactie en zinnige vrijetijdsbesteding

Noodzaak

Kinderen, jongeren en jongvolwassenen hebben contact nodig om zich te ontwikkelen. Hun leven draait om ontwikkeling. In de verschillende fasen van die ontwikkeling hebben zij stimulans, uitdaging en begeleiding nodig die past bij wat zij op die leeftijd te leren hebben. Hiervoor is contact met ouders, opvoeders, familie, belangrijke andere volwassenen, leeftijdsgenoten en professionals cruciaal, ongeacht wat er in hun omgeving gebeurt. Warme steun, passende sturing en voldoende uitdagingen; daar heeft iedereen in de leeftijd van 0 tot 27 jaar behoefte aan.

Met name voor de jeugd van 4 tot 18 jaar spelen school en beweging een belangrijke rol. Onderwijs bevordert de taal- en kennisontwikkeling en de sociale ontwikkeling. Ook werkgerelateerde vaardigheden zoals samenwerken, doorzetten en problemen oplossen worden op school geleerd. Beweging bevordert het lichamelijke en emotionele welzijn, geeft zelfvertrouwen en een gevoel van eigenwaarde. Samenzijn met leeftijdsgenoten is op deze leeftijd van grote waarde. Jongeren zetten zich af tegen volwassenen om hun eigen identiteit en plek in de maatschappij te ontdekken.

Jongvolwassenen (18-27 jaar) zijn op zoek naar nieuwe uitdagingen en vinden de mening van leeftijdsgenoten daarvoor vaak belangrijker dan die van volwassenen. Tegelijkertijd hebben zij behoefte aan steun, sturing en inspiratie van ouders en andere belangrijke volwassenen. Doordat hun hersenen nog in ontwikkeling zijn, maken zij soms impulsieve keuzes waarvan zij de gevolgen nog niet goed kunnen overzien.

Online contacten zijn voor jongeren niet voldoende, ze willen elkaar juist in het echt ontmoeten. Verschillende onderzoeken wijzen uit dat kinderen en jongeren lijden onder het stilvallen van sociale interactie.

Een andere kant van de medaille is het beeld dat jongeren de maatregelen aan hun laars lappen en juist volop de sociale interactie opzoeken d.m.v. allerlei feesten in de buitenlucht of grote samenkomsten in de huiselijke sfeer. Door hen alternatieven te bieden die wel voldoen aan de maatregelen is het wellicht mogelijk dit soort bijeenkomsten terug te dringen.

Benodigde acties

a. Programma vrijetijdsbesteding na schooltijd en in vakanties

Omdat veel mogelijkheden voor kinderen en jongeren door de coronamaatregelen minder of niet beschikbaar zijn, stellen gemeenten voor een gecoördineerd programma van activiteiten te ontwikkelen na schooltijd en in de vakanties. In samenhang met onderwijs, is het doel om middels activiteiten het effect van de maatregelen op de ontwikkeling van jongeren op te vangen.

Een flink aantal gemeenten heeft hier ervaring mee opgedaan in de zomervakantie van 2020. Op basis van die ervaringen zijn gemeenten in staat om voor 2021 een lokaal programma te organiseren met daarin een combinatie van sport en spel, creatieve activiteiten en educatieve bezigheden na schooltijd en in de schoolvakanties. Zie het

voorbeeld in onderstaand kader. Vanuit de NJR komt het advies dat jongeren in deze tijd geholpen zijn met een breed aanbod dat zich ook op kunst- en cultuureducatie richt, zeker als musea en andere cultuurcentra voor volwassenen gesloten zijn.

Uitvoering ligt bij bestaande organisaties in de gemeenten die daarbij aangespoord worden om jongeren te betrekken bij ontwikkeling én uitvoering. Waar het via reguliere instanties kan (zoals scholen, gemeente, uitkeringsinstanties, sportverenigingen) maken we daar gebruik van.

Voor dit programma is een combinatie te maken met Jeugd Aan Zet Wintereditie van het Veiligheidsberaad, waarover afspraken met OCW en VWS gemaakt worden onder de vlag van de Maatschappelijke Diensttijd. De inzet via die lijn kan van de inzet zoals in deze menukaart verwoord worden afgetrokken.

Ook de ideeën van Sociaal Werk Nederland rondom activiteiten van het jongerenwerk worden onder dit voorstel meegenomen, zie ook 2a.

Kosten voor deze activiteiten indien landelijk toegepast zijn berekend op **45 - 57 miljoen euro** voor de periode januari tot april 2021. Hierin zijn niet de kosten voor programmering voor het tegengaan van onderwijsachterstanden meegenomen. De doorberekening is gemaakt op basis van cijfers van de zomerprogramma's van Amsterdam en Rotterdam en zijn in overleg met de VNG vastgesteld. Een smalle variant kost landelijk circa 45 miljoen, een brede aanpak circa 57 miljoen. Hiervoor wordt een programma van activiteiten op het gebied van jongerenwerk opgezet, bewegen (sport en spel), cultuur en kunst, en educatieve activiteiten. Op basis van ervaringen in Amsterdam deze zomer zijn voor circa 4,5 miljoen euro ruim 40.000 jongeren (niet: unieke jongeren) betrokken geweest bij bijna 9.000 activiteiten. Het bedrag van 57 miljoen is gebaseerd op deze insteek, een versmalling betekent direct een lager bereik.

In Amsterdam is in de zomer een programma georganiseerd waarbinnen meer dan 8.000 activiteiten zijn uitgevoerd voor meer dan 80.000 Amsterdamse kinderen en jongeren. Het bereik was hoog, niet alleen absoluut, maar ook qua dwarsdoorsnede van de samenleving. Op basis van de evaluatie zijn een aantal verbeterpunten benoemd. Op basis van de zomerse ervaringen en het evaluatierapport kan Amsterdam een winterprogramma organiseren na schooltijd en in de vakanties.

Voorbeeld van een activiteit vanuit Midzomer Mokum

Mocca heeft in opdracht van de gemeente Amsterdam (directie Kunst en Cultuur) gedurende de zomer diverse cultuurbusritten gefaciliteerd. Hierdoor hebben ruim 3500 jongeren (culturele) activiteiten buiten hun eigen stadsdeel kunnen bezoeken. Als onderdeel van een zomerschool of als afzonderlijke activiteit van een lokale (stadsdeel)partner. De Cultuurbus is deze zomer breed en flexibel ingezet om aan de wensen van diverse partijen te voldoen. Bussen werden zoveel mogelijk aangepast aan het aantal leerlingen, afwijkende aanvragen zoveel mogelijk gehonoreerd. Zo werd een Hop-on/Hop-off bus zes dagen ingezet als Cultuurbus en bracht op die dagen, gedurende de hele dag, mensen naar meerdere locaties. In Amsterdam Zuidoost reed De Cultuurbus leerlingen van Imagine IC langs openbare kunstwerken in de wijk, waarbij de leerlingen steeds uitstapten en op de objecten reflecteerden. Voor het project van Stichting Studiezalen en het Amsterdam Museum brachten bussen ouders en broertjes en zusjes van leerlingen naar LoFi aan de Basisweg in Sloterdijk om de feestelijke afsluiting bij te wonen.

"Zonder de bussen was dit niet gelukt. Ik heb meerdere kinderen en kan niet met eentje heen en weer door de stad."/> // ouder die gebruik maakte van cultuurbus

b. (Tijdelijk) ongebruikte ruimtes benutten voor activiteiten

Veel grote ruimten staan door de coronacrisis leeg. Denk hierbij een evenementenhallen, discotheken, horecagelegenheden en bedrijfshallen. Doel is om zowel de jongeren een goede plek te geven om bezigheden te ontwikkelen, als om ondernemers, evenementenbureaus etc. te ondersteunen.

In Arnhem zijn bijvoorbeeld afspraken gemaakt over gebruik van ruimtes vanuit de culturele sector met scholen, als scholen zelf te weinig ruimte hebben om lessen te kunnen verzorgen.

In overleg met ondernemers en de cultuursector moet dit punt verder worden uitgewerkt. Componenten van kosten zijn o.a. bemiddeling tussen locaties en initiatieven en huur. We kunnen deze onder 1a. scharen door slim in te spelen op aanbod van activiteiten en aanbod van ruimtes.

c. Extra jongerenwerk

Jongerenwerk kan tijdelijk worden uitgebreid. Doel is om jongeren te versterken, ook in hun zelfbewustzijn en ontwikkeling in opleiding en werk. Kleine groepen kunnen, bij voldoende ruimten en personele inzet, nog steeds workshops volgen. En buiten zijn sommige sporten of spellen nog steeds mogelijk en kunnen zo bijdragen aan de teambuilding. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld freerunlessen, gamehoeken, boksen, kleinere voetbalkooien, tafels voor kaart- en bordspellen, sportactiviteiten en zithoeken met wifi. Jongeren kunnen zich ook actief inzetten bij maatschappelijke organisaties; zoals met het vullen van voedselpakketten bij de voedselbank of met het knotten van knotwilgen op het terrein van een organisatie. Dit speelt direct in op het wegvallen van bijbaantjes: door karweitjes te doen in samenwerking met het jongerenwerk kunnen jongeren een centje bijverdienen. Bovendien vervult het jongerenwerk een belangrijke rol in de voorlichting aan jongeren en het voeren van gesprekken om de effecten van de maatregelen te minimaliseren.

Het jongerenwerk beschikt over netwerken en kan daarnaast op die manier ook de verbinding met jongeren en zicht op ontwikkelingen in de jongerencultuur bewaken. Culturele organisaties beschikken over ruimtes en menskracht om creatieve workshops aan te bieden. Voor de uitvoering kunnen jongerenwerk- en culturele organisaties samenwerking zoeken met onder meer lokale ondernemers.

Kosten: als landelijke norm geldt dat een HBO jongerenwerker € 89.000 per jaar kost. Er is gerekend met een kleine ophoging van het aantal beschikbare uren voor jongerenwerk van circa 3 á 4 uur in de week per locatie. De periode waarvoor dit geldt is december tot juli: ook als er een vaccin is zal deze problematiek zeker tot aan de zomer blijven bestaan.

d. Vouchers

Vouchersuitschrijven voor ideeën van jongeren zodat zij die kunnen realiseren met hulp van gemeenten. De gemeente Rotterdam is gestart met het beschikbaar stellen van vouchers aan jongeren die met goede ideeën komen, zodat die gerealiseerd kunnen worden. De jongere is daarmee niet alleen degene die het idee aandraagt, maar ook (mede-)eigenaar van de uitvoering.

Jongeren kunnen een aantal duizend euro voor hun idee krijgen, en krijgen daarbij begeleiding van iemand vanuit de gemeente, het jongerenwerk of een andere partner.

Kosten voor Rotterdam zijn 60.000 euro, naast de investering die zij doen voor de Jongerentop om ideeën bij jongeren te genereren.

Thema 2: mentale weerbaarheid en gezondheid

Noodzaak

Mentaal welbevinden is een grote voorspeller van de gezondheid van de mens. Hierbij streeft men naar een positief en vrolijk gevoel en de potentie om goed met tegenslagen om te kunnen gaan. Er zijn echter grote zorgen binnen de GGZ over de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking, met name over kinderen en jongeren. Het blijkt dat de jeugd meer stress, depressie, gevaarlijke situaties ervaren door gebrek aan contact met veilige volwassenen en omdat er weinig zicht achter de voordeur is. Aandacht voor jeugd en kwetsbare groepen is nodig. Ook verliest de samenleving door het gebrek aan ontmoeting haar preventieve en signalerende functie: problemen zijn lastiger te zien en te bespreken, waardoor deze gemakkelijker kunnen escaleren zonder dat iemand dat door heeft en kan helpen of doorverwijzen.

Onderzoeken bevestigen dat de coronacrisis veel impact heeft op de mentale weerbaarheid en gezondheid van kinderen en jongeren.

- *Zo'n 74 procent van de jongeren in Nederland heeft last van psychische klachten. Jongeren hebben het meest last van stress (40 procent), eenzaamheid (38 procent) en aanhoudende vermoeidheid (36 procent). In april dit jaar lag dit percentage lager; toen had 31 procent last van stress, had 19 procent vermoeidheidsklachten en voelde 26 procent zich eenzaam. Sociaal isolement ligt op de loer, en is voor jongeren bijzonder schadelijk. Niet alleen in hun huidige situatie maar ook in hun ontwikkeling.*
- *Uit een onderzoek onder circa 1000 kinderen van 8 tot 18 jaar dat het Emma Kinderziekenhuis van het Amsterdam UMC uitvoerde tijdens eerste lockdown, blijkt dat Nederlandse kinderen zich door de coronamaatregelen minder gezond voelen en vaker last hebben van angst en somberheid.*
- *Uit een onderzoek van iResearch in opdracht van JOGG blijkt dat bij kinderen en jongeren ten tijde van de coronamaatregelen minder bewogen, vaker een beeldscherm gebruikten en dat het sociale leven van kinderen en jongeren achteruitging. Als gevolg van de veranderingen valt bij kinderen en jongeren een toename aan gewicht, door een ongezondere leefstijl gedurende de coronatijd te verwachten.*
- *De Kindertelefoon concludeert dat het aantal gesprekken met kinderen is toegenomen ten opzichte van voorjaar 2019, van gemiddeld 4 per dag naar gemiddeld 6,5 per dag. Eenzaamheid bleek een belangrijk thema. Van de kinderen die gesprekken voerden over eenzaamheid gaf 26 procent aan dat zij zich specifiek door corona eenzaam voelen. 23 procent gaf aan dat zij zich daarvoor al eenzaam voelden, maar dat corona de eenzaamheid heeft verergerd.*
- *Het Amsterdam UMC ziet een afname van het mentaal welbevinden van kinderen en jongeren. Zo blijkt uit resultaten tijdens de eerste lockdown in mei. Onder jongeren tussen de 8 en 18 jaar werden meer mentale klachten ervaren dan tijdens de vorige uitvraag in 2018. Het gaat om meer slaapproblemen (5 procent), angstklachten (15 procent) en gevoelens van somberheid (10 procent) (Amsterdam UMC, 2020).*
- *Uit internationaal onderzoek is te zien dat na crises als deze het beroep op psychische zorg veelal jarenlang toeneemt. Om onder meer angst en depressie bij jongeren voor te zijn is het van belang tijdig en blijvend te investeren op interventies die bewezen effecten hebben op het verminderen en voorkomen van deze psychische problemen.*

Benodigde acties

a. Uitbreiding van ambulante psychologische hulp

Angst en onzekerheid spelen een grote rol bij jongeren in deze periode. Tijdelijke uitbreiding van ambulante psychologische hulp en andere preventieve, lichte ambulante interventies om de mentale weerbaarheid van jongeren te vergroten is daarvoor noodzakelijk.

Daartoe kan het huidige aanbod van lokale aanbieders tijdelijk uitgebreid worden. Zo kan er via social media brede aandacht worden gevraagd voor jongeren in coronatijd, en voorlichting worden gegeven aan jongeren. Via tools die hun nut in de eerste golf hebben bewezen (denk aan Mindmasters, @ease en Diversion) kunnen tijdelijk ook oudere doelgroepen tot 27 worden bediend.

Via digitale weg wordt het zelfhulpaanbod uitgebreid via een survivalpakket: app functie en chatbot, gecombineerd met webinars, voorbeelden en online communities. In Rotterdam wordt een integrale aanpak kwetsbare jongeren voorbereid (Knokken Zonder Vechten).

Kosten: voor Amsterdam zou het regulier aanbod tijdelijk uitgebreid kunnen worden, wat voor alle jongeren in de stad tot 27 jaar een aanbod is. Voor de periode januari – juli 2021 zijn de kosten daarvoor circa 102.500 euro. De kosten voor Knokken Zonder Vechten voor geheel 2021 zouden circa 35.000 euro bedragen voor Rotterdam.

Aanvullend op dit punt signaleren we een meer structureel probleem. Ambulante psychische hulp makkelijker beschikbaar maken voor ouders van kinderen met jeugdzorg. Problematiek in een gezin worden nog te vaak aan het kind gehangen in plaats van aan de ouders, terwijl veel ouders van kinderen in de jeugdzorg kampen met psychische problemen, wat weer doorwerkt op kinderen. Het is daarom nodig dat ouders van kinderen in de jeugdzorg met voorrang toegang hebben tot de psychologische hulp.

b. Ambulante psychische hulp makkelijker beschikbaar maken voor ouders van kinderen met jeugdzorg

Problematiek in een gezin worden nog te vaak aan het kind gehangen in plaats van aan de ouders, terwijl veel ouders van kinderen in de jeugdzorg kampen met psychische problemen, wat weer doorwerkt op kinderen. Het is daarom nodig dat ouders van kinderen in de jeugdzorg met voorrang toegang hebben tot de jeugdzorg.

c. Tijdelijk versterken wijkteams

Tijdelijk uitbreiden van capaciteit bij wijkteams is lastig voor een kortere periode. Waar wel via de wijkteams extra op kan worden ingezet is voorlichting op scholen en in wijken, en extra begeleiding van jongeren door psychologen. Dit om de onrust en onzekerheid bij jongeren tegen te gaan. Door de inzet van rolmodellen en belangrijke mensen in de wijkstructuur worden jongeren meer bereikt.

d. Preventieve inzet op mentale weerbaarheid en gezondheid

Preventieve inzet van onderbouwde en effectieve interventies op mentale weerbaarheid en gezondheid. Zo wordt evt. problematiek vroegtijdig aangepakt en wordt erger voorkomen. Met name online inzet (apps en websites) zouden landelijk door VWS kunnen worden ingekocht. Een aantal voorbeelden zijn:

- Grow it app van Erasmus MC (zie <https://www.erasmusmc.nl/nl-sophia/patientenzorg/artikelen/grow-it-app-helpt-jongeren-in-coronatijd>) Deze app is reeds landelijk beschikbaar maar wordt nu betaald uit cofinanciering diverse partijen, waaronder Rotterdam tot eind 2020. Het zou mooi zijn als VWS deze app volledig financiert voor de periode januari – zomervakantie
- nieuw leven in blazen <https://www.gripopjedip.nl/nl/Home/>

- Trimbosinstituut <https://www.snelbeterinjevel.nl/> De interventies op deze site zijn gratis, maar effectiever in combinatie met coaches. Geld voor coaches beschikbaar maken (landelijk) eventueel geld om een tweede website met zelfde content maar vormgeving die meer gericht is op jongeren te laten draaien. (Trimbosinstituut)

Daarnaast worden (tijdelijke) extra effectieve preventieve interventies ingezet op angst, depressie en eenzaamheid. Met als voorwaarde dat het interventies zijn uit een landelijke databank met effectieve interventies zoals NJI of Gezond Leven. Zie <https://www.nji.nl/Angststoornissen-Praktijk-Erkende-interventies>, en <https://www.nji.nl/Depressie-Praktijk-Erkende-interventies>. NB inzet op internaliserende problematiek als Angst en Depressie is essentieel omdat de kans anders groot is dat externaliserende problematiek ontstaat die moeilijk te behandelen is.

Doelgroep Jeugd 13 tot 27 jaar

Looptijd maatregelen: Half jaar inzet jan t/m zomervakantie 2021 i.p.v. dec 2020 – april 2021
Vanwege tijd die nodig is om interventies in te kopen + omdat mentale problemen waarschijnlijk niet meteen verdwijnen zodra corona maatregelen versoepelen.

Kosten: Voor Rotterdam zou een dergelijk pakket circa 1.2 miljoen kosten; omdat niet alle gemeenten hier gelijke behoeften hebben, is in de doorrekening rekening gehouden met een factor 0,5 in zodat een totaal van 15 miljoen tot stand komt. Mogelijk is dit te combineren met 2a, b of c.

Thema 3 Kansengelijkheid

Noodzaak

- De Onderwijsraad schrijft in het advies 'Vooruitzien voor jonge generaties' dat de coronacrisis de kansengelijkheid dreigt te vergroten. Ondanks de inspanningen die scholen en universiteiten verrichten. Leerlingen en studenten die al kwetsbaar waren en extra aandacht vroegen, worden nu extra hard geraakt. Er zijn zorgen over specifieke groepen, met name degenen met weinig ondersteuning thuis. Ook het SCP schrijft in zijn rapport 'zicht op de samenleving in coronatijd' dat zowel in welvaart als welbevinden verschillen en ongelijkheid snel toenemen. Denk bijvoorbeeld aan de positie van flexwerkers of nieuwkomers op de arbeidsmarkt, de mogelijk groter wordende verschillen in het onderwijs naar achtergrond, maar ook aan ouders met drukke banen en het thuisonderwijs of eenoudergezinnen.
- De Universiteit van Amsterdam (UvA) onderzocht in de eerste maand van de coronalockdown de ervaringen ouders met het onderwijs van hun kind. Het onderzoek brengt in kaart welke hulp de kinderen hebben ontvangen van hun ouders en van de school tijdens het thuisonderwijs. Een belangrijke conclusie is dat er grote verschillen zijn in de hulp die kinderen thuis ontvangen en dat dit leidt tot een grotere kansengelijkheid in het onderwijs. Zo geven ouders met een hoog opleidingsniveau vaker aan dat zij hun kind kunnen helpen met hun schoolwerk en voelen zij zich hier beter toe in staat, dan ouders met een laag opleidingsniveau. Daarnaast blijkt uit de reacties van de ouders dat de betrokkenheid van de school groter is onder vwo-leerlingen dan onder vmbo-leerlingen. Bijvoorbeeld bij het aanbieden van digitale lessen, het volgen van een gestructureerd programma en het nakijken van huiswerk. Leerlingen op het vmbo met laagopgeleide ouders lijken beduidend minder hulp vanuit de school en de ouders te krijgen dan leerlingen op het vwo met hoogopgeleide ouders.
- De jeugdhulp is flink getroffen door de coronacrisis. Uit onderzoek van onderzoeksbureau Gupta blijkt dat 30.000 van de 443.265 jeugdigen die jeugdzorg ontvangen in Nederland, tijdelijk geen zorg kregen tijdens de eerste coronagolf. Daarnaast is voor circa 130.000 jeugdigen de zorg tijdelijk aangepast of verminderd. Dagbehandeling en diagnostiek zijn afgezegd en veel ambulante zorg vond gedeeltelijk en online plaats.
- Uit onderzoek van de Jeugddautoriteit blijkt dat volgens 72 procent van de ondervraagde jeugdhulpaanbieders er minder ambulante hulp plaatsvindt in vergelijking met voor de coronacrisis. 51 procent geeft aan minder residentiële jeugdhulp te leveren.
- Het rapport van de werkgroep Halsema signaleert dat jongeren in kwetsbare posities te maken krijgen met extra worstelingen. Bij jongeren in achterstandssituaties bestaan er grote zorgen over hun participatie aan online-onderwijs. Ouders kunnen vaak te weinig ondersteuning bieden en nogal wat leerlingen 'verdwijnen van de radar.' Er zijn ouders die het aan competentie ontbreekt om schoolwerk van kinderen te begeleiden, waardoor al bestaande achterstanden alleen nog maar scherper worden. Ouders die kinderen met een beperking of handicap hebben zijn volledig op zichzelf teruggeworpen wanneer scholen en dagbesteding wordt stilgelegd.

Benodigde acties

a. Beleid om scholen op te houden

- Noodzakelijk dat scholen en opvang open blijven, vooral voor kinderen in basisschoolleeftijd. Half open is beter dan dicht.
- Opvang/school moet in elk geval mogelijk zijn voor kwetsbare kinderen (door bijv. thuissituatie, of beperkingen) en kinderen van ouders in vitale beroepen. In elk geval kiezen voor constructies die de kloof niet verder vergroten.
- In achterstandsgebieden ook het VO openhouden. Mensen zijn klein behuist, pubers hebben structuur en ruimte nodig. De risico's van problemen thuis en op straat

hangen moeten worden afgewogen tegen de corona-risico's als de scholen open blijven. Als vrijetijdsbestedingen in andere onderdelen van de menukaart veilig kunnen worden georganiseerd, kunnen de scholen ook overdag openblijven.

-
- Aandachtspunt is oplopend verzuim onder leraren en leerlingen. Zet mogelijkheden vervanging uit vanuit breder perspectief, door bijv. te kijken naar mensen met onderwijsbevoegdheid, Wo- en hbo-studenten, of een beroep te doen op mensen die door corona thuis zitten, via contact dat we als gemeente hebben, bijv. vanuit de TOZO. Schakel externe partijen in, 'hybride docenten', om gaten in curriculum op te vullen.
- Tegengaan kansenongelijkheid door extra te investeren in scholen in kwetsbare gebieden zodat daar de lessen kunnen doorgaan ook al is er sprake van uitval van personeel

b. Het faciliteren van scholen op versterken digitaal/fysiek onderwijs

- Door het toenemend aantal besmettingen vallen docenten en daarmee klassen uit. Bij strengere maatregelen zullen mogelijk ook weer scholen sluiten (bovenbouw VO bijv.). Hier zijn extra middelen voor nodig.

c. Plekken voor (zelf-)studie en huiswerkbegeleiding

Dit onderwerp wordt vanuit de NJR echt als een belangrijk punt gezien om het voor jongeren mogelijk te maken de Coronaperiode goed door te komen.

- Veel jongeren hebben geen rustige thuisomgeving. Daarom van belang om meer plekken voor zelfstudie te creëren in de stad, ism andere instellingen, bijv. in congreslocaties of culturele instellingen;
- Samenwerken van scholen met bibliotheken en buurthuizen om kinderen die thuis geen faciliteiten en begeleiding hebben, alsnog gebruik te kunnen laten maken van een device, internet en huiswerkfaciliteiten, zodat ze daarmee de achterstand kunnen inlopen of dit zelfs kunnen voorkomen.

Een voorbeeld van een project waar dit plaats zou kunnen vinden is Studiezalen (Amsterdam), die voor circa 30.000 euro enkele honderden extra studieplekken kan realiseren.

d. Beleid voor openhouden jeugdzorg

Momenteel is er nog geen concrete actie op dit onderwerp, maar dit kan wel verder onderzocht worden met de brancheorganisatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vliegende jeugdzorgbrigades om uitval wegens personeelsuitval op te vangen.

e. Structurele aanpakken kansenongelijkheid voor leeftijd 0-4

Vroeg- en voorschoolse educatie voor alle kinderen (0-4 jaar) om de onderwijsachterstand vanaf de eerste jaren tegen te gaan, met daarin extra prioriteit voor de meest kwetsbare gebieden. Onderwijsachterstand begint al in de eerste jaren door verschillen in toegang tot vroeg- en voorschoolse educatie. Extra inzet op de eerste levensjaren heeft het grootste effect.

Thema 4: bestaanszekerheid jongvolwassenen

Noodzaak

Het dagelijks leven en de zingeving van jongeren zijn onderdelen van hoe zij hun gezondheid ervaren. Kunnen ze goed voor zichzelf zorgen? Hebben ze vertrouwen in hun eigen toekomst? Een opleiding, stage, baan en inkomen spelen hierbij een belangrijke rol. Er is een wisselwerking tussen ervaren gezondheid en een zinvolle dagbesteding (school en werk). Uit het rapport van de werkgroep Halsema over de sociale impact van de corona crisis blijkt dat mensen, inclusief jongeren, met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt extra hard worden getroffen. Dit betreft laaggeschoolden, al dan niet met een arbeidsbeperking, mensen met een migratieachtergrond, statushouders en mensen met een gebrek aan (recente) werkervaring. Na de financiële crisis van 2008 waren de gevolgen langdurig zichtbaar. Er bestaat een kans op blijvende werkloosheid onder jongeren en daarmee een grotere druk op de bijstand.

Werkloosheid

- Met name jongeren worden economisch hard getroffen tijdens de coronacrisis, zo blijkt uit cijfers van het CBS. Na een lange stijging van de werkloosheid, is het werkloosheidspercentage onder 15 tot 25-jarigen in september voor het eerst weer licht gedaald: van 11,3 procent in augustus naar 10,7 procent in september. Vergeleken met januari 2020, toen corona nog niet aanwezig was, is de werkloosheid onder jongeren gestegen met 4,3 procent. De grote stijging van de werkloosheid is deels te verklaren doordat in de meest getroffen sectoren vooral veel jongeren werkzaam zijn. Zo werkte begin dit jaar een groot deel van de 15 tot 25-jarigen (13 procent) voor eet- en drinkgelegenheden. Daarnaast hebben veel jongeren tijdelijke contracten of werken als uitzendkracht. In het eerste kwartaal van 2020 had slechts 21 procent van de 15 tot 25-jarigen een vaste arbeidsrelatie. Onder jongeren zonder startkwalificatie heeft zelfs een kleine 80 procent geen vaste arbeidsrelatie. 697 duizend jongeren tussen de 15 en 25 jaar combineren onderwijs met een baan op flexibel contract en 75 duizend jongeren werken als zelfstandige (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020).¹
- Jongeren die bij de start van de crisis een flexbaan hadden en drie maanden aanspraak konden maken op WW, zitten nu zonder inkomen. De termijn van drie maanden is te kort om hen te begeleiden naar ander werk.
- Steeds meer jongeren werkloos zonder startkwalificatie.

Opleiding en (Mbo)stages

- Uit cijfers van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) blijkt daarnaast dat er komend schooljaar in het mbo een tekort is aan 21.710 stageplekken en leerbanen. Uit onderzoek van de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) bleek recent ook dat zeker 21% van de studenten aangeeft studievertraging op te lopen door de coronacrisis, met alle (financiële) gevolgen van dien. De grootste tekorten zitten in de sectoren orde en veiligheid, welzijn, ict en zorg. 44 procent van de ondervraagde organisaties gaf aan dat de tekorten het gevolg zijn van de coronacrisis. Een andere genoemde oorzaak is dat de specifieke begeleiding een knelpunt is (SBB, 2020).
- Uit onderzoek van Save the Children kwam naar voren dat 40 procent van de bijna 15 duizend ondervraagde mbo-studenten (ouder dan 16 jaar) minder kon werken of zijn of haar bijbaan verloor vanwege de coronacrisis. Daarnaast geeft bijna 40 procent aan ondersteuning nodig te hebben om niet in financiële problemen te komen (Save the Children, 2020).
- Uit een ander onderzoek van het Interstedelijk Studentenuitwisselingsoverleg (ISO) blijkt dat ongeveer 20 procent van de studenten zich serieus zorgen maakt over de financiële situatie waar zij zich in bevinden. Studievertraging en het moeilijk vinden van werk en stages zorgen ervoor dat

¹ Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020

studenten minder snel aan een inkomen komen (Warps & van de Broek, 2020). De Mbo-raad heeft de noodklok geluid. Scholen lopen vast in de mogelijkheden die ze hebben om perspectief te kunnen blijven bieden. Het leren in de praktijk wordt steeds moeilijker doordat bedrijven hun deuren verplicht sluiten of om vallen. Mbo-studenten raken hierdoor hun stageplaats kwijt en krijgen niet het onderwijs wat ze verdienen.²

- Op mbo dreigt veel uitval bij eerstejaars omdat motivatie voor digitaal leren laag is.

Inkomen

- Het Nibud heeft verschillende peilingen uitgevoerd in april, juni, juli. In deze peilingen is geconstateerd dat jongeren en flexwerkers de grootste inkomensterugval hebben. Bij inkomensterugval komen jongeren niet altijd in aanmerking voor steunmaatregelen omdat zij slechts beperkt aantal uren werken. Jongeren belanden sneller in de bijstand. Jongeren van 18 tot 27 jaar hebben bij een bijstandsaanvraag te maken met een zoektermijn van vier weken voordat een aanvraag ingediend mag worden. Gedurende deze weken kan er geen bijstand toegekend worden. Hiermee kan financiële problematiek ontstaan, terwijl ander werk of scholing door de maatregelen niet altijd voor handen is.³
- Gemeenteloketten moeten terug in bemensing en openingsuren vanwege de coronamaatregelen. Spreekkamers zijn coronaproof ingericht op 1-op-1 gesprekken, terwijl jongeren vaak een begeleider of hulpverlener meenemen. Die gesprekken kunnen op dit moment niet plaatsvinden, waardoor met name de dienstverlening aan jongeren onder druk komt te staan. Jongeren dreigen zo uit beeld te raken.

Huisvesting

- Door Corona is de problematiek van dakloze jongeren alleen maar toegenomen. Bankhoppers vinden niet makkelijk meer ergens een plek. En door ziekte bij zorgaanbieders, is er minder begeleidingscapaciteit en nemen wachtlijsten toe. Daarnaast zien we nog steeds een tekort aan jongerenwoningen, waardoor het voorkomen van dakloosheid lastig is.

Naast de stimulerende effecten speelt in de onderdelen van de menukaart ook het tegengaan van ondermijning een belangrijke rol. Waar enerzijds de verlokkingen van criminaliteit door het bieden van zinvolle alternatieven op werk, inkomen en school ondermijning tegen moet gaan, trekken we hier samen in op met handhaving.

Benodigde acties

a. Voorkomen jeugdwerkloosheid

- Toeleiding van werkzoekenden naar sectoren waar nu veel vraag is zoals zorg & welzijn, postbezorging en handhaving & veiligheid. Geldt ook voor het tekort aan stage- en leerwerkplekken in vmbo, mbo en hbo, ism schoolbesturen en werkgevers. Hier zijn al mooie voorbeelden van: zo worden jongeren die hun baantje in de horeca verloren hebben nu tijdelijk ingezet in de zorg in de regio rondom Breda; en kunnen jongeren elders via jongerenwerk hun wijk schoonhouden om wat bij te verdienen.
- Uitgangspunt is begeleiding van werk naar werk en waar nodig met omscholing, bijv. door realiseren online platforms gratis scholing.
- Leren en niet betaald werk mogelijk maken en anders waarderen
- Efficiënt combineren van beschikbare middelen rondom concept leren en werken
- Stimuleren BBL-opleidingen in kansrijke sectoren
- Stimuleren van ondernemerschap

² <https://www.mбораad.nl/nieuws/corona-update-mbo-raad-waarschuwt-de-scholen-lopen-vast>

³ <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/meer-jongeren-in-de-bijstand/>

- Veel jongeren zitten op MBO opleidingen met relatief weinig baankansen. Van de gelegenheid kan gebruik worden gemaakt om deze deelnemers te stimuleren over te stappen naar kansrijke sectoren, zoals bovengenoemde en technische opleidingen. Met werkgevers kunnen baangaranties worden afgesproken.
- Met werkgevers afspraken maken dat igv herstellvacatures jongeren uit de kwetsbare wijken met voorrang worden aangenomen.
- Stimuleren van ondernemerschap

b. Flexibiliteit in MBO stages

Hiervoor is een tijdelijke ontheffing van stageverplichtingen nodig, of een tijdelijke ontheffing van een aantal voorwaarden die normaliter aan stages zijn verboden. Gemeenten kunnen initiatief nemen of ondersteunen om stageplekken te stimuleren. Interact for Good is zo'n initiatief in Amsterdam. In dit programma kunnen twee MBO-klassen naast een flexibele stage (werken aan maatschappelijke vraagstukken) ook leuke zinvolle tijdsbestedingen kiezen. Kosten zijn circa 25.000 euro (programma van 3 maanden) voor circa 50 leerlingen. Op dit terrein kunnen we leren van de pilots die VNG en Sociaal Werk Nederland in een aantal gemeenten al ontwikkeld hebben waarbij stages laagdrempeliger zijn en het bereik vergroot wordt.

c. Inkomenszekerheid voor jongeren vergroten

- De 4 weken zoekperiode tijdelijk afschaffen, jongeren kunnen dan gelijk een aanvraag doen voor inkomensondersteuning
Voormalig staatssecretaris van Ark heeft gemeenten de ruimte geboden om tot 1 oktober 2020 af te wijken van de regels rond de verplichte zoekperiode. Veel van deze jongeren komen na de verplichte zoekperiode van vier weken niet meer terug bij het Jongerenloket en dreigen uit beeld te raken, terwijl de problemen van deze jongeren niet zijn opgelost.
- **Betaalregeling voor jongeren tot 23 jaar** die boetes hebben gekregen, waarbij zij geen verhoging van de boete hoeven te betalen. Boetes die jongeren en jongvolwassenen krijgen, kunnen maken dat zij (dieper) in schulden komen. Bij jongeren die al gestapelde problemen hebben en gevoelig zijn voor criminele verleiding, werkt dat schadelijk uit.

d. Hulp bij huisvestingsproblemen

- Flexibel budget om jongeren die thuis tegen de muren op lopen, ruzie maken en daardoor op straat komen, tijdelijk lopen weg, onder te brengen in bijvoorbeeld hotelkamers.
- Structureel maatwerk voor dakloze jongeren. In Utrecht en Den Haag wordt vanuit de Citydeal Eenvoudig Maatwerk verkend welke structurele maatregelen kunnen helpen om dit maatwerk makkelijker te maken. Het gaat daarbij in ieder geval om: 1) belemmeringen voor inschrijving wegnemen, zodat jongeren zich makkelijker laten inschrijven op een adres. 2) uitzonderingen op de 4 weken wachttijd voor verkrijgen uitkering makkelijker maken.
- Het verkennen van aanvullende maatregelen om dakloosheid te onder jongeren te voorkomen. Het gaat dan o.a. om het **afschaffen van de kostendelersnorm voor jongeren tot 27**, gelijktrekken **bijstandsnorm jongeren 18-20 jr**, gelijktrekken **huurtoeslag jongeren 18-23 jaar** en het afschaffen van de **zoekperiode van 4 weken voor jongeren tot 27 jaar** (zie ook hierboven).

- Uitstroom uit **residentiële jeugdhulp** beter organiseren om dak- en thuisloosheid te voorkomen.
- **Kwetsbare overgangen 18/-18+ breed structureel aanpakken.** Jongeren in jeugdhulp die 18 worden raken vaak in problemen door slechte aansluiting wetten. Zijn jongeren met weinig kansen die door coronacrisis extra hard geraakt worden. Gaat om schulden, woonproblematiek vanuit doorstroom jeugdzorg, onvoldoende financiële middelen voor huisvesting als er geen netwerk is, jongeren-inkomen vaak onvoldoende voor zelfstandigheid, overgang jeugdzorg naar WMO financiering. Het is van belang dat de kwetbare overgang van 18-naar 18+ structureel wordt aangepakt. Dit vraagt o.a. om het doorpakken van het eerder ingezette Programma Sociaal Domein.

Thema 5: eigenaarschap onder jongeren

Noodzaak

Veel maatregelen om het coronavirus te bestrijden werken extra negatief uit voor jongeren. Tegelijk worden zij weinig betrokken bij het uitwerken van de maatregelen. Er wordt veel over jongeren gesproken en eenzijdige beeldvorming gecreëerd naar aanleiding van incidenten. Er wordt weinig naar en met jongeren gecommuniceerd, in hun eigen taal, via hun eigen kanalen.

Het draagvlak onder jongeren om de maatregelen op te volgen neemt hierdoor af. Het risico op polarisatie neemt toe en het vertrouwen in de overheid neemt af.

Betere communicatie naar én met jongeren is essentieel om het vertrouwen in de overheid en gevoel van eigenaarschap te behouden. En je het eigenaarschap versterkt, werkt dat bij jongeren enorm positief uit voor hun psychische gezondheid en burgerschap.

Benodigde acties

- Gemeenten zullen veel tijd, energie en geld moeten steken in het betrekken van jongeren bij het doorontwikkelen én uitvoeren van bovenstaande acties. Bijvoorbeeld in Rotterdam wordt een jongerentop georganiseerd; in wijken in grote steden worden speciale campagnes georganiseerd om over de maatregelen te communiceren; inspraak en participatie van jongeren rondom Corona wordt via organisaties opgepakt. Belangrijk is ook om naast rolmodellen jongeren ook in gesprek te laten gaan met mensen die veel in het nieuws zijn rondom corona. Denk aan politici (landelijk en lokaal) en bekende virologen. In Amsterdam zijn er ideeën om een panel van jongeren met burgemeester Halsema en **5.1.2e** te vormen. Deze gesprekken kunnen gestreamd worden. Ook Sociaal Werk Nederland heeft aangeboden dergelijke initiatieven te kunnen organiseren, waarbij zij via het jongeren de jongeren kunnen bereiken die normaliter buiten de scope van de reguliere communicatiekanalen blijven.

Kosten hiervoor zijn gebaseerd op een eerste schets van de gemeente Rotterdam rondom de jongerentop en participatietrajecten in de wijken.

Communicatie: zo helpen gemeenten en jongeren elkaar de corona-winter door

Hieronder een eerste plan op hoofdlijnen voor kennisdeling en communicatie.

Doelen

- Deze tijd vraagt om een bijzondere en bredere invulling van het gemeentelijk jeugdbeleid. Niet alleen gericht op de kwetsbare groepen, maar veel meer op alle jeugd.

Kern van de gemeentelijke opgave is:

- Het helpen organiseren van een zinvolle vrije tijdsbesteding en het mogelijk maken van sociale interactie conform de beperkende maatregelen;
- Mentale weerbaarheid van jongeren versterken;
- Kansengelijkheid bevorderen;
- Perspectief en bestaanszekerheid voor jongvolwassenen bieden.
- De manier waarop gemeenten invulling geven aan deze 'nieuwe' rol is samen met jongeren. Dit vraagt deels een andere manier van werken dan gemeenten tot nu toe gewend zijn.

Om deze doelen te kunnen bereiken is het nodig om:

- Gemeenten te informeren, motiveren en inspireren
 - Waarom is het relevant om het jeugdbeleid een bredere invulling te geven?
 - Waarom is het nodig om dit SAMEN met jongeren te doen?
 - Hoe geef je hier vorm aan? En welke partijen en organisaties kunnen hierbij helpen?
 - Hoe doen andere gemeenten dit? Wat kunnen we leren van elkaar? Hoe ervaren jongeren dit?
- Organisaties van jongeren te informeren, motiveren, inspireren en handvatten bieden
 - om een bijdrage te leveren, op een andere manier het gesprek met gemeenten aan te gaan.
 - Jongeren informeren over helpende organisaties per thema en per regio. Bij welke organisatie kunnen zij terecht op het gebied van eenzaamheid etc.
 - Antwoorden op praktische vragen, als:
 - Waar kan ik?
 - Hoe kan ik?
 - Welke mogelijkheden zijn er in mijn gemeente/in de buurt?
 - Bij wie kan ik terecht voor vragen omtrent, etc?
- Professionals die veel werken met jongeren handvatten te bieden voor jongerenparticipatie.

Vertaling naar kennisdeling en communicatie

Hieronder de voorgestelde uitgangspunten voor de Kennisdeling en Communicatie, met een korte toelichting voor deze keuze.

1. **Primaire doelgroep is gemeenten.** Gemeenten zijn op dit moment aan zet om jeugdbeleid in komende maanden op een bredere manier in te vullen en jongerenparticipatie te faciliteren en te stimuleren. Zodat zij samen met jongeren en jongerenorganisaties aanvullende activiteiten kunnen bieden komende maanden.
Secundaire doelgroep is: politiek-/ maatschappelijk geïnteresseerde jongeren (al dan niet verbonden aan een jongerenorganisatie) en jongerenwerkers/ vrijwillig jeugdwerk. Dat we niet direct inzetten op het bereiken van alle jongeren met deze

kennisdeling en communicatie, wil niet zeggen dat we hun perspectief uit het oog verliezen. De achterliggende gedachte van alle content is: welke behoefte lossen we voor jongeren op? Hoe kunnen we jongeren (indirect) ondersteunen met deze content?

2. **Zoveel mogelijk de bestaande platforms en kanalen voor gemeenten, jongeren en professionals in het vrijwillig jeugdwerk benutten om de kennisdeling en communicatie te organiseren.** Op korte termijn geen energie stoppen in het opzetten van nieuwe kanalen, aansluiten bij kanalen met een groot bereik. Te denken aan
 - o <https://www.nji.nl/coronavirus>.
 - o Vng.nl
 - o Site van de NJR
 - o Maatschappelijke diensttijd.
 - o Rijksoverheid
 - o 16-27.nl
 - o ...
3. Een gezamenlijke communicatieboodschap vaststellen en gezamenlijk content ontwikkelen die geplaatst kan worden op de diverse sites. Kennisdelen vanuit een 'wat kan er wel' mind set en positieve toon.
4. Daartoe een stevige samenwerking opzetten tussen de genoemde partijen. Netwerk van jongerenorganisaties een rol geven en zo de behoefte van jongeren nog beter in kaart te brengen, jongeren per thema input te laten geven en te activeren om met de gemeente aan de slag te gaan.
5. Content altijd (mede) vanuit het perspectief van de jongere kunnen laten zien. Wat zijn hun behoeften en waar lopen ze tegenaan?

Bespreekpunten/ dilemma's:

- Aangaan van de samenwerking en ontwikkelen van nieuwe gezamenlijke content kost tijd en geld;
- Er zijn veel partijen actief rondom jongerencommunicatie. Wie coördineert?
- Tijdspad: als er een akkoord komt, dan vraagt het een paar weken werk om met de diverse partijen op stoom te komen. Wat is realistisch/ haalbaar?